

1. DEL: DANNELSESBRØEN

– FRA DAGINSTITUTION TIL SKOLE MED HISTORIEN I HÅNDEN

XXX
Kommune

På vej til
gederne med
skovle og vand.
Foto af: Skibet
Børnehus

Et samarbejde mellem kulturinstitutioner, skoler, daginstitutioner i Vejle Kommune og HistorieLab, har resulteret i projektet Dannelsesbroen. Projektet åbner for en helt ny overgang mellem dagtilbud og skole.

Af Marie Bonde Olesen, adjunkt, læreruddannelsen i Jelling og HistorieLab, og Lars Kjær Larsen, lektor og master i Sundhedspædagogik, pædagoguddannelsen i Jelling og HistorieLab.

Projektet involverer fire kulturinstitutioner, fire skoler og flere børnehaver. De fire samarbejdsklynger er:

- Skibet Børnehus, Skibet Skole og Jernaldermiljøet i Vingsted, Vejle-Museerne – se artiklen s. 59.
- Bredagerskole og forskellige daginstitutioner i Jelling i samarbejde med Kongernes Jelling/Nationalmuseet.
- Søndermarkens Børnehus, Børnehuset Søndervang, Firkløverskolen og Give-Egnens Museum.
- Institutionen Solsikken/Tusindfryd, Egtved Skole og Egtvedpigens Grav, VejleMuseerne.

Projektet ledes af HistorieLab, der har til huse i UCL Jelling i samarbejde med Vejle Kommune.

Dannelsesbroens formål, mål og begreb

Forløbets overordnede formål er at skabe velfungerende bæredygtige og lærende samarbejder, hvorudfra en samarbejdsmodel kan udvikles. Det er et mål at udvikle den pædagogiske og didaktiske praksis hos partnerklyngens tre typer institutioner med henblik på at styrke børns overgang fra daginstitution til skolen ved inddragelse af kulturinstitutioner. "Dannelsesbroen" kan altså forstås på flere måder, både med målet at styrke overgangen (eller broen) mellem dagtilbud og indskoling, hvor samskabelsen – eller broen – mellem forskellige professioner og institutioner, både bidrager til disses og børnenes udvikling. Kulturen, i form af kulturinstitution, kan ses som brobygger, samtidig med at kulturinstitutionernes arbejde med de mindste målgrupper også styrkes.

Metode og udbytte

Når der samarbejdes med kulturarvsinstitutioner, som beskrevet ovenfor, med Kongernes Jelling eller med Jernaldermiljøet i Vingsted, så er der mulighed for at træde ind i et såkaldt "eksternt læringsrum". Det passer rigtig godt sammen med tanker om "Åben Dagtilbud" og "Åben Skole".

I et eksternt læringsrum vil det være oplagt at arbejde med nogle af de metoder, som på den ene side kan være med til at styrke læringen om kulturarven og på den anden side kan styrke det vigtige relationsarbejde, der foregår i forbindelse med overgangen fra daginstitution til skole. Desuden er der her plads til at deltagende voksne – lærere og pædagoger i samarbejde med kulturarvsformidlere – arbejder med en praktisk, sansende, kreativ og legende tilgang sammen med børnene. Kjeld Fredens¹ taler i den forbindelse om "embodiment" eller "kropsliggjort kognition".

"Før-under-efter"

Det er også af betydning at forløbene sker efter et vigtigt – og meget afprøvet – mønster nemlig "før-under-efter". Det vil sige, at der inden barnets møde med kulturarven/oplevelsesstedet, "før", er sket en forberedelse, stemthed eller motivation. Så kan selve oplevelsen, "under", blive stærkere, mere intenst og mere deltagerorienteret. "Efter" er bearbejdningen efter besøget og sker hjemme på skolen eller institutionen. Her sker refleksionen, samtalen, den sproglige udvikling. Læringen er afhængig af alle faserne, af deres sammenhæng og af et forløb over nogle gange eller lang tid med gentagelser indbygget.

Metoden er meget velegnet til at styrke overgangen mellem daginstitution og skole – altså i det vi her kalder for Dannelsesbroen. Eksemplet fra Jelling viser, at bestemte lege og aktiviteter

skal være det vigtige bindeled. I Skibet er det "kassen med ting fra Jernaldermiljøet", der bringes med over i skolen.

Lærer- og pædagogstuderende i eksterne læringsrum

Sideløbende med dette har vi også inddraget lærer- og pædagogstuderende. I september arbejdede de første studerende med Dannelsesbroen, hvor de genererede ideer til de fire klynger i forbindelse med specialiseringsmodulet "Aktiviteter og læring i eksterne læringsrum". De fokuserede på, hvordan man som pædagog eller lærer planlægger forløb, hvor oplevelse og sansning er væsentlige dele af rammesætningen af børnenes læreprocesser, og hvor eksterne læringsrum (kulturinstitutioner, spor i landskabet, lokalområdet, uderum m.m.) kan bruges i disse lære- og udviklingsprocesser. Det er vigtigt, at de kommende pædagoger og lærere også har arbejdet med eksterne læringsrum i studietiden, så de kvalificeret kan arbejde med det i praksis. Samarbejdet med de studerende fortsætter således med bidrag til Dannelsesbroen.

Hvordan skal der arbejdes i Dannelsesbroen?

Overordnet udvikler, gennemfører og evaluerer partnerskabsklyngerne forløb/temaer for både børn i daginstitutioner og børn i indskoling. Forløbene udvikles og justeres i fællesskab til de to grupper. De fire lokale klynger er meget forskellige

i både sammensætning og ønsker for deltagelse, derfor bliver de konkrete aktiviteter og forløb også meget forskellige. For eksempel er erfaring med formidling i børnehøjde af Egtvedpigens Grav stort set ikke-eksisterende, og det fysiske sted rummer en lav grad af formidling til de besøgende, men der er derimod stærk lokal interesse i at skabe og afprøve noget til målgruppen, desuden er det i 2021 100-året for fundet af Egtvedpiggen. I modsætning hertil er der i Jelling et etableret oplevelsescenter, og man har gjort en del erfaringer med formidling til målgruppen. Her er fokus især det konkrete møde mellem dagtilbud og indskoling samt legens forankring i både "før-under-og efter."

Klyngerne mødes og samarbejder med forskellige intervaller, men der arrangeres en årlig fælles temadag med inspiration og videndeling. Projektet udgiver desuden en årlig publikation med form som et inspirationshæfte/legeskatolog til dagtilbud, indskoling og kulturinstitutioner.

Referencer:

1. *Fredens, Kjeld (2018). Med kroppen forrest. Hans Reitzels Forlag*
2. *Christensen, M.N. & L.K. Larsen: (2017) Rend og Hop på Jellingmonumenterne. Matematikleje til legesyge børn og voksne. Se: historielab.dk/til-undervisningen/udgivelser/rend-og-hop-paa-jellingmonumenterne
Læs mere om projektet her: historielab.dk/om-centret/projekter/dannelsesbroen*

Så bliver der muget ud.

Foto af: Skibet Børnehus

Små hænder kan også lære at malke.

Foto af: Mette Nørregaard Christensen

2. DEL: JERNALDEREN

OG EN NY GOD VEN

De ældste børn i Skibet Børnehus, Skibsmatrosene, arbejder videre med spændende aktiviteter inspireret af fire dages besøg i Jernaldermiljøet i Vingsted et par uger tidligere.

Det er onsdag formiddag først i september. Vi er uden for Skibet Børnehus, tæt på Vejle. En dreng og en pige sidder med ryggen til bålet og snitter i hver deres pind. "Jeg snitter et sværd" siger drengen, "Jeg snitter en gud" siger pigen. "Sådan en gud vi

så i skoven og i søen" tilføjer hun. "Det var både mænd og damer, der var guder" kommenterer drengen, "– og det er vigtigt, der er det", tilføjer han.

At snitte et sværd eller snitte en gud er ellers ikke en af de aktiviteter, Børnehuset har været i gang med i løbet af denne formiddag. Her er der brændt på træ, lavet læderpunge, flettet armbånd, bundet sværd, og lavet syltetøj over bål med selvplukket frugt. Nej, det er blot eksempler på, hvordan børnene på deres egen måde kobler deres oplevelser fra Jernaldermiljøet med den nye aktivitet, der efterfølgende har været i børnehaven.

Der skal bages jernalderbrød til frokosten.

Foto af Skibet Børnehus

Skibsmatrosene har på den måde været med til at skyde Dannelsesbroen i gang med deres Jernalderforløb. Skibet Børnehus, Skibet Skole og Jernaldermiljøet er nemlig én ud af fire samarbejdslynger i Vejle Kommune. Projektet er i dets opstart og Børnehuset skaber sig nu de erfaringer, der vil danne udgangspunkt for udviklingen af det videre overgangssamarbejde med Skibet Skole.

En ny god ven

Relationerne er på spil i projektet. En pædagog fortæller: "Allerede første gang, vi kørte hjem i bussen var der et barn, der sagde: Jeg har fået mig en ny god ven" – og fortsætter: "Det er sådan nogle ord, som jeg lægger mærke til og måske ikke lige så meget den aktivitet, som vi har været i gang med". Til forløbet havde to af pædagogerne udviklet et SMITTE-skema, for både at sikre sammenhæng mellem mål, aktiviteter og tegn på opfyldelse af mål, men også for at skabe bevidsthed og ejerskab hos alle 6 pædagoger, som deltog i forløbet. At barnet har fået en ny god ven gennem sådan en dag vidner om en god oplevelse, men også om, at der arbejdes med det sociale aspekt. "Vi ønsker at trække vores læringsmål med ud i et kulturhistorisk læringsmiljø og relationer – selvhjulpethed – robusthed/mod – sociale spilleregler er derfor i fokus". Pædagogerne var derfor også meget aktive i at skabe nye gruppe- og pardannelser.

Jernaldermiljøet gav fra første dag alle børnene en dragt på, og netop det forhold fremhæves af pædagogerne som betydningsfuldt for det sociale miljø: "Jeg synes, at det var godt, at vi startede med at få dragter på. Altså der sker jo noget. Så er det måske nemmere at blive ven med dig, for du har samme tøj på som mig, eller, du ved, der sker noget andet. Ja, det gør noget ved børnene – ligesom ved voksne. Man kigger på hinanden på en anden måde".

"Lorten var klam"

Allerede den første dag blev Jernaldermiljøet levedejgjort gennem spændende fortælling af en jernaldermand, en ansat formidler. Her blev pædagogerne samtidigt introduceret til de følgende 3 dages aktiviteter, som de og børnene efterfølgende fordybede sig i på egen hånd. Den første aktivitet var en tur gennem "Helvedesskoven", hvor børnene blandt andet skulle over forhindringer, klatre i træer og finde vej med bind for øjnene – hvis de turde. Det sociale aspekt skinnede også igennem her, for børnene kunne hjælpe hinanden for eksempel ved at holde hinanden i hånden. Den anden aktivitet var den madlavning, som skulle sikre jernalderfrokost til alle. Børnehusets daglige køkken havde sørget for at sende forskellige ting med, som delvist kunne bearbejdes og tilberedes ved jernalderhuset og ildstedet. Den tredje og sidste aktivitet var pasning af dyrene, geder skulle malkes, der skulle fodres og

Alle er i jernaldertøj – og gederne må klappes.

Foto af: Skibet Børnehus

Koncentreret snitning i Jernaldermiljøet.

Foto af: Skibet Børnehus

muges ud. Især udmugningen og den lange vej til møddingen med lort fik kommentarer fra børnene som: "Skovlen var tung", "Lorten var klam", "Jeg klappede gederne".

Ud over de planlagte aktiviteter var der rig mulighed for leg på egen hånd. I det tilgængelige jernalderhus er der således stillet sværd og skjolde til rådighed, som børnene fra ankomsten i stor stil benyttede sig af. Drengene var først til at gribe fat i dem – men efterhånden kom pigerne også på banen og svingede sværdene. Børnenes interesse for leg med sværd og skjolde var så stor, at pædagog og jernaldermand/formidler reflekterede over, om der kunne udvikles en decideret aktivitet, hvor det er mere rammesat, hvordan børnehavebørn slås – så det er både sjovt og sikkert.

Kamp med sværd og skjold

Glæde ved sværdleg er ikke overraskende, men miljøets rammer, at være i en udklædning og understøret med "historiske" våben gjorde noget ekstra for interessen, som måske i højere grad kan udnyttes. To øvrige mål fra SMITTE-skemaet var at: "Give børnene en viden gennem leg om jernalderen, så de kan sætte ord på denne viden de opnår gennem emnet, og relatere til nutidens levevis" og "Give børnene indsigt i forskellige håndværk fra jernalderen." Det legende aspekt, både voksenstyret og ikke-voksenstyret, under og efter besøget har været væsentlig for den fælles planlægning hos pædagoger og kulturformidler.

Aspektet bringes med videre i overgangssamarbejdet med Skibet Skole, hvor Skibsmatrosene næste år skal begynde.

Overgang i børnehøjde

Lige efter hjemkomst fra Jernaldermiljøet udsmykkede Skibet Børnehus hele deres gang med billeder og materiale fra deres ture i Jernaldermiljøet. Morgensamlingerne har været omdrejningspunkt for at tale om deres oplevelser: "De har været meget optaget af billederne, og vi har haft det med i samlingerne om morgenen. Det samme gælder det, vi har samlet sammen og puttet ned i den her kasse. Vi har simpelthen lavet en skattekasse og lagt noget halm ned i. Det var det halm vi smed ud til guderne nede i mosen. Og vi har også nogle af de aktiviteter med, som vi har lavet. Vi har stillet marmelade derved og lagt et sværd i. Der er uld fra fårene, nødder, potteskår og andre ting, som de gik og fandt og selv kom og sagde, at det skal være med i kassen. De skal have den med over på skolen."

Den kasse pædagogen her omtaler, er således den fysiske genstand, som pædagogerne har tænkt med i det kommende overgangssamarbejde mellem daginstitution og skole. Kassen skal følge børnene med over i skolen, hvor de igen møder Jernaldermiljøet, og gennem kassens indhold, som de selv har været med til at vælge og skabe, kan de bringe deres tidligere erfaringer og oplevelser i spil. En dannelsesbro er skabt.

På vej med vand til gederne.

Foto af: Skibet Børnehus

I skoven, på vej til ofring i mosen.

Foto af: Skibet Børnehus